

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENECEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček, račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Ob desetletnici koroškega plebiscita

Slovenci smo alpski Slovani. Bili so časi, ko se je razprostiralo slovensko ozemlje preko vseh vzhodnih Alp, ko smo na severu ob Donavi neposredno mejili na severne Slovence, na Čehe. V onih časih je bila sedanja Koroška popolnoma slovenska dežela. Kronist Ivan Unrest imenuje Koroško: »ein recht windisch land« — pravo slovensko deželo. Da je bila Koroška nekoč vsa slovenska, priča tudi to, da na Solnograškem ljudstvo Koroško še danes imenuje kratkoma »das windische Land« — slovensko deželo.

Pa slovensko ozemlje se je vedno bolj krčilo, od srednje Donave so nas potisnili skoraj do Drave. In Koroška je samo v svojem jugovzhodnem delu še slovenska. Tu še živi 100.000 Slovencev, a vsled silnega nemškega pritiska, zlasti vsled pomemčevalne šole se število Slovencev na Koroškem leto za letom krči. Ni dvoma, da se število Slovencev na Koroškem vsakih deset let pomnoži vsaj za 10.000. Kajti naravni prirastek v Slovenskem Korotanu znaša redoma 30, ponekod pa celo do 40 pro mille, t. j. na tisoč prebivalcev. In vendar v kljub temu visokemu prirastku opažamo žalostno dejstvo, da je Slovencev na Koroškem vsako leto manj, da se njihovo število vsakih deset let zmanjša za kakih 10.000. Kam so izginili? Ali so odšli v Ameriko, ali jih je pobrala kuga? Ne eno, ne drugo, ostali so v deželi, saj število prebivalstva v deželi vsako leto narašča, a Slovencev je vedno manj, ker se pomemčujejo. Kolikor manj Slovencev, toliko več Nemcev. Slovenci izginjajo, mladi rod postaja nemški, stari slovenski rod izumira.

Ob severni narodni meji par ur od Celovca sem pred leti vprašal Slovence: »Ali ljudje tukaj še umejo slovensko?« Odgovorila je: »Ne več.« In vprašal sem: »Kam pa so izginili Slovenci?« In odgovorila je: »Pomrli so. Mladi rod je nemški, šola in cerkev sta nemški.«

Taka je usoda Slovencev na Koroškem: izumiranje, utapljanje v nemškem morju.

Nekdaj pomemčevanje ni šlo tako gladko. Slovenec ni mogel postati Nemec, dokler ni znal nemško. Le polagoma, pod pritiskom nemških kolonistov (doseljenec) se je pomemčevalo slovensko ozemlje. Tedaj še ni bilo šol. Odkar pa je na Koroškem dobrih šestdeset let sem vpeljana obvezna pomemčevalna šola (imenujejo jo tudi utraktivna, ker učitelj nekaj mesecev po vstopu otrok v šolo z otroci tudi slovensko govori), od tedaj pomemčevanje brzovito napreduje. Šola na Koroškem je za Slovence pomemčevalnica v popolnem pomenu besede. — Prej tudi ni bilo mogoče vpeljati nemščine v cerkev. Nemške pridige in nemške molitve bi ne bil nihče razumel. Šola je pripravila pot pomemčenju cerkve, in od leta 1918. dalje so nemški duhovniki, ki so zasedli slovenske župnije, v mnoge cerkve uvedli nemško pridigo, nemško molitev in nemško petje, v šolo pa nemški krščanski nauk. Pred šestdesetimi, ali tudi še pred tridesetimi leti bi bilo kaj takega enostavno nemogoče. Ondi, kjer je postala nemška tudi cerkev, napreduje pomemčevanje s podvojeno hitrostjo.

Po polomu leta 1918. je bila Koroška tako rekoč brez gospodarja. Če bi jo bili tedaj hitro zasedli, kot smo Spodnjo Stajersko, bi danes izgledalo drugače na Koroškem. Ker tega nismo storili, so Nemci začeli boje, ki so privedli do plebiscita, ki smo ga izgubili. Smo ga morali izgubiti, ker ljudstvo ni bilo toliko kulturno, da bi se v pretežni večini zavedalo svoje slovenske narodnosti in ker je zlasti pomemčevalna šola že tekom 50 let prej ljudstvo vzgajala v nemškem duhu in v nemškem mišljenju.

Storili smo tudi razne usodne napake, med drugimi zlasti to, da smo odbili nemščinsko učiteljstvo. Neki tak učitelj je rekel po plebiscitu Slovincu: »Vi ste storili veliko napako, da ste nas zavrgli. Mi smo videli, da bomo ob službo in kruh, če vi zmagate. Kajti v nemških krajih je itak dovolj učiteljev, v slovenskem ozemlju pa smo videli, da ne bomo več nastavljeni, če zmagate vi. In postali smo vaši najneizprosnejši nasprotniki.« In res je bilo baš nemško učiteljstvo naš najzagrizenjši in najnevarnejši nasprotnik, ki nam je odvzel na tisoče glasov.

Pri glasovanju 10. oktobra 1920 je bilo oddanih za Jugoslavijo 15.279 glasov ali 41%, za nemško Avstrijo pa 22.025 glasov ali 59%. Bilo nam je na ponudbo, da bi glasovanje odložili za 15 let (podobno kot v Saarski kotlini). Petnajst let bi zadostovalo, da bi ljudstvo prišlo do zavesti samega sebe, do zavesti svoje slovenske narodnosti. Smemo biti pre-

Koroški Slovenci ob desetletnici plebiscita

Bilanca neizpolnjenih nemških obljub

Celovec, 9. oktobra.

Dvoje stvari daje v teh dnevih značaj javnemu življenju v Celovcu in na Koroškem: politična sprememba na Dunaju in z njo v zvezi razpisane volitve za prihodnji državni zbor in pa desetletnica za nas Slovence tako nesrečnega koroškega plebiscita.

Ceprav sem v Celovcu, tu, v središču najhujšega narodnostnega sovraštva, ki so ga Nemci sploh zmogli do Slovencev, vendar bi po lastnih opazovanjih in po splošnem nazpoženju, ki vlada v mestu, dejal, da je koroške Nemce mnogo bolj zagrabilo vprašanje volitev in političnih sprememb, kakor pa njihova proslava plebiscita.

Plebiscit je za nje dovršen. Koroški Nemci in nemčurji so v dno duše prepričani, da je glasovanje dne 10. oktobra enkrat za vselej likvidiralo vprašanje Slovencev na Koroškem. Kolikor je še Slovencev, se bodo že počasi pod splošnim in uradnim pritiskom asimilirali in sčasoma postali prav tako dobri in zagrizeni Nemci, kakor so oni sami. In tudi tako pristni! Zato je njihova velikopotezno organizirana proslava 10. letnice plebiscita zanje samo navadna, malo večja slavnost, ki naj v ničemer ne spremeni, ne zboljša in ne poslabša (poslabšati bi bilo tako in tako nemogoče) razmerja med Nemci in Slovenci na Koroškem. Slavnost bo za Nemce minila, oni se bodo še enkrat postavili kot »Herrenvolke«, Celovec bo enkrat v zastavah in drugi kraji, govorance bodo deževali, godbe bodo igrale himne — in zopet bo vse po starem. Za Nemce je plebiscitna proslava le velika parada in nič več.

Povsem drugače mislijo ob desetletnici plebiscita koroški Slovenci. Ne samo, da pomenja zanje ta proslava precejšnje izzivanje in bodo na njej izročene na njihov račun morda tudi marsikake grožnje, na katere bodo Slovenci odgovorili s samozavestnim molkom.

Še da po desetih letih je čas, ko morejo Slovenci na Koroškem s polno pravico ugotoviti in pregledati vse, koliko je Avstrija storila za njihov

nacionalni, kulturni in gospodarski razvoj; morejo ugotoviti, koliko je Avstrija izpolnila svojih obljub, danih za časa plebiscitne borbe in takoj po njej. Ta bilanca je žalostna, zakaj Avstrija ni vsega tega prav nič izpolnila in je na vse svoje obljube pozabila.

Zamisliti se moramo v razpoloženje pred desetimi leti nazaj. Na eni strani strastno bojbeni Nemci in še strastnejši njihovi pomočniki, pomemčeni Slovenci in nemčurji, na drugi strani pa narodno zavedni Slovenci, še med seboj razdvojeni. Marsikak dober, narodno zaveden Slovenec se je tedaj obotavljal, ali naj glasuje za Jugoslavijo ali za Avstrijo. V drugem slučaju bi si ohranil celovški trg za poljedelske pridelke, — sploh, pripadel bi državi s precejšnjimi mesti, medtem, ko je Jugoslavija agrarna država. Odločitev je bila težka — odločiti se ali po ukazu narodne zavesti ali pa za izglede boljših gospodarskih pogojev.

V tem, ko so mnogi Slovenci (ne večina!) tako dvomili, je imel koroški deželni zbor plenarno sejo. In na tej seji je ta svečano, soglasno in nepreklicno izjavil, da bo pospeševal nacionalni, gospodarski in kulturni razvoj Slovencev na Koroškem in branil vse njihove pravice.

To je bistveno vplivalo na izid plebiscita. To je odločilo plebiscit. Omahujoči Slovenci so verjeli obljubam, da bo Avstrija branila njihove narodnostne pravice in so kot zavedni Slovenci glasovali — ne za Nemce, — temveč za Avstrijo, za Koroško, za boljše gospodarske izglede. Zadostovalo je tedaj samo poldrug tisoč do dva tisoč takih Slovencev, da se je jeziček na tehtnici sprevrnil, nam v neprilog. Svečana izjava in obveza koroškega deželnega zbora leta 1920, je razdvojenost ob plebiscitu poglobila in jo razširila na kulturno, po devizi »Divide et impera«!

In danes, po desetih letih? Niti ene slovenske šole ni več, nikjer slovenskega učiteljstva, v najbolj slovenskih krajih nemški uradni jezik, na slovenske župnije silijo nemški duhovniki. To je bilanca neizpolnjenih nemških obljub.

O kulturni avtonomiji ni niti sledu. Že eno leto je tega, kar je bila v šolskem odseku koroškega deželnega zbora končana šolska debata. Odslek pa se sedaj ne upa predložiti sklepov pred deželni zbor, čeprav sta slovenska poslanca dr. Petek in župnik Stare to pismo zahtevala.

S tem je postalo vsem Slovincem jasno, da je v okviru avstrijske države reševanje manjšinskega vprašanja brezuspešno. Slovincem ne gre za iluzorno zaščito posameznika, — ta zaščita za narod ne pomeni nič, — Slovincem gre za zaščito kolektivizma, za zaščito celotne narodne manjšine. Ob desetletnici plebiscita moremo Slovenci ugotoviti, da Avstrija ni svojih obljub v ničemer izpolnila. Zato je Avstrija izgubila pravico do koroških Slovencev.

Tudi v gospodarskem oziru ni Avstrija prav nič napravila za koroške Slovence. Slovenski kraji na Koroškem so po krivdi avstrijske in koroške vlade najrevnejši in najbolj zanemarjeni v vsej Avstriji, kar je ugotovili na svečani seji državnega zbora na Dunaju tudi poslanec Paulitsch. Za desetletnico plebiscita je avstrijska vlada dovolila sicer tri milijone šilingov za bivši pas A. Milošinec (»Spendec«) je dovolila torej, ne pravice. In še za to milošinec vedo Slovenci, da bo izginila, kljub njihovi pazljivosti, po avstrijski navadi v razne »Geheimfond« ali pa bodo deležni podpor »heimatstreuz«, to se pravi Nemci in nemčurji.

Razočaranje, to je čustvo koroških Slovencev sedaj ob desetletnici plebiscita. Razočaranje.

Urednik »Kor. Slovenca« kaznovan

Dunaj, 9. okt. AA. Korbiroro poroča: Odgovorni urednik »Koroškega Slovenca«, ki izhaja na Dunaju, g. Josip Zinkovski, je bil danes kaznovan po zakonu o tisku, zaradi nemarnega opravljanja svojih dolžnosti na 200 šilingov globe ali en teden zapora. Kazen se opira na to, da je list priobčil neprimeren članek o plebiscitu na Koroškem.

Pred balkansko zvezo

Vse balkanske države sprejele v načelu balkansko unijo

Atene, 9. okt. as. Danes se je balkanska konferenca nadaljevala ter je bila po predlogu predsednika Papanastasia in principu sprejeta balkanska unija. Predsedujoči je v svojem govoru naglasil, da unija nikakor ne izbrisuje etičnih posebnosti balkanskih narodov ter jih neče stopiti v eno samo enoto, nasprotno, trudila se bo odstranjevati vse zapreke civilizacije balkanskih držav. Nobena izmed držav ne bo izgubila svoje suverenitete, pač pa si bodo države medsebojno priznale popolno enakopravnost. Manjšine morajo najti zadovoljstvo zaščito, ker samo na ta način bo balkanska unija stonela na trdni podlagi. Balkanska unija bo bolj podobna nemški zvezi l. 1870, kakor pa kaki uniji. Glavno je, da se v bodoče med balkanskimi državami brezpogojno prepreči vojna. Potemtakem bo balkanska zveza striktno izvrševala naloge Društva narodov in bo njena ustvaritev v soglasju z duhom te institucije. Samo gospodarsko sodelovanje in solidarnost balkanskih držav bo omogočala tudi kulturno sožitje.

Jugoslovanski odposlanec Jonić je izjavil, da se ni prišel čas baviti se s takim visokim ciljem, temveč je treba konkretno razpravljati o podrobnostih. Kljub temu je pa za predsednikov predlog ter upa, da bo dobil priznanje svoje vlade. Bolgarski delegat Kirov je izrazil svoje veselje ravno radi tega, ker je cilj tako lep. Izjavil je: »Dospel sem v Atene zelo skeptičen, vendar pa se bom vrnil v Sofijo z najlepšimi nadami.« Splošno vlada vtis, da ji ob začetku konference ni nihče pripisal posebne važnosti in je radi tega današnje enoglasno sprejetje Papanastasiuovega predloga izzvalo veliko iznenadenje in veselje.

Pariz, 9. okt. AA. Havas poroča iz Aten, da tam mnogo govore o tem, da je prišla rimska zaroka baš v onem času, ko se je začela atenska konferenca. V Atenah sodijo, da kaže ta koincidenca fašistično namero upropastiti delo balkanske konference.

Atene, 9. okt. as. Na današnji plenarni seji balkanske konference je bila soglasno sprejeta resolucija, ki jo je predlagal albanski poslanec Mehmed Konica. V tej resoluciji se opominjajo vlade, da naj pustijo medsebojne razprtije in sovražnosti ter da naj delajo za ustvaritev balkanske unije. Izvršilni odbor konference bo odposlal vsem vladam balkanskih držav vprašalno polo, v kateri jih bo

pričani, da bi v tem slučaju glasovanje drugače izpadlo.

Če se oziramo danes nazaj na 10. oktober 1920, moramo reči: to ljudstvo ni bilo zrelo za glasovanje. Bilo je kot otrok, ki ga vsako lahko preslepi in prevari.

Ob desetletnici plebiscita žalujemo za Koroško, za to čudovito krasno deželo, ki je še danes od Karavank do Magdalenske gore in

vprašal o njihovem mnenju o ustvaritvi balkanske zveze ter bo prihodnja balkanska konferenca razpravljala o teh odgovorih. Venizelos je na današnji seji izjavil, da se je meddržavni položaj na Balkanu po današnjih resolucijah znatno zboljšal in da so odnosi jako različni, to je boljši od dosedanjih.

Atene, 9. okt. AA. Atenska agencija poroča: Po položitvi vevcev na spomeniku Rige od Fere je bilo prirejeno v dvorani atenskega vseučilišča veliko slavlje v čast delegatov balkanske konference. Pri tej priliki so delegati imeli govore, ki so zapustili najgloblje dojme. Rektor atenskega vseučilišča g. Melisines je obrazložil glavne smernice dela Rige od Fere, ki je prvi domel idejo federacije balkanskih narodov in žrtvoval svoje življenje za njihovo svobodo. — Za njim so govorili še zastopniki vseh drugih delegacij.

Redni sestanki zun. ministrov

Atene, 9. okt. as. Zunanje politični odsek je danes enoglasno sprejel predlog, ki ga je izdelal politični odsek balkanske konference, da naj se vsako leto sestanejo zunanji ministri balkanskih držav na posvetovanje o pripravah balkanskega pakta. Dalje je zunanje politični odsek tudi odobril sodelovanje pri posebnem odboru, ki naj ima nalogo pripravljati vse potrebno za doseg balkanske unije. Že prihodnja balkanska konferenca naj razpravlja o poročilu tega odbora.

Lahi se že razburja o

Milan, 9. okt. as. Konferenca o balkanski uniji v Atenah je izzvala v italijanskem tisku veliko pozornost. Posebno se spodbujajo listi nad predlogom Jugoslavije, da naj unija preprosto zvezo katerekoli balkanske države s kako drugo državo. Italija bo vedno proti temu, ker bi bilo to proti njenim gospodarskim in političnim interesom na Balkanu.

Balkanska razstava

Atene, 9. okt. AA. Danes ob 11 je bila otvorjena razstava balkanske narodne umetnosti. Razstave so se udeležile Grčija, Jugoslavija in Romunija. Med drugimi so jo že danes obiskali predsednik grške vlade Venizelos, minister za narodno gospodarstvo Vorlumis, vse delegacije na balkanski konferenci in delegat Društva narodov.

do vrh Sinje planine slovenska, ki pa se ne vzdržno potaplja v nemško morje. In pri spominu na Koroško se v nemi žalosti in s trpkostjo bridkostjo spominjamo na ponosno geslo: Na naši zemlji tuji rod — naj gost nam bo, a ne gospod! Na Koroškem pa je ravno obratno resnica.

A pomnimo: Pri Bogu ni nemogoča nobena stvar. Molimo za Koroško!

Kralj v Južni Srbiji

Niš, 9. okt. Snoči ob 8 je Nj. Vel. kralj zapustil Niško Banjo in stopil v dvorni vlak v Starem Monopolu v Nišu. V teku večerajšnjega dne je Nj. Vel. kralj navzlic svojemu rednemu kopanju sprejel v avdienco več oseb. Že ob 8 zjutraj je bil sprejet v avdienci g. Aca Stanojevič iz Knjaževca, ki je po avdienci obiskal predsednika ministrskega sveta generala Petra Živkovića. Popoldne sta dopotovala v Niško Banjo in bila sprejeta Nj. Vis. princ Pavle in minister zunanjih zadev Marinković. Razen njiju je Nj. Vel. kralj sprejel tudi člane kopalniške uprave, predsednika občine Niška Banja in druge odlične osebe, ki se nahajajo v Banji.

Zvečer ob 8 je Nj. Vel. kralj priredil večerjo v dvornem vlaku, ki so se je udeležili razen Nj. Vel. kralja Nj. Vis. princ Pavle, predsednik ministrskega sveta general Živković in minister zunanjih zadev dr. Marinković in več drugih odličnih osebosti.

Iz Niša je Nj. Vel. kralj odpoval v Skopje in Kosovovo Mitrovico, kjer bo 10. t. m. prisostvoval svečani otvoritvi rudnika.

Belgrad, 9. okt. m. Jutri v petek bo svečano otvorjen nov rudnik v Trepeh, ki je last angleške družbe Selection Trust. Otvoritvi bo prisostvoval Nj. Vel. kralj in minister za šume in rude ing. Dušan Serneć.

Belgrad, 9. okt. AA. Nj. Vel. kralj je bil obveščen, da so gg. ministri Uzunović, Kumanudi, Radičević, Frangeš in Serneć, ki se nahajajo po visokem nalogu na informacijski inspekciji, da prouče razmere med prebivalstvom, na potu od Šilpa preko Sv. Nikolaja do Kumanovega. Zato je v želji, da bi čimprej bil obveščen od gg. ministrov o željah in potrebah prebivalstva, odredil, naj ga gg. ministri počakajo v Nagoričanih, kamor je prispel kralj ob 16. Kralj je v spremstvu ministrov obiskal najprej cerkev sv. Arangela, nato tamošnjo šolo. Odtod se je kralj z ministri odpravil v avtomobil do križišča ceste v Krivo Palancko in v Mlade Nagoričane. Tu je stopil iz avtomobila in v spremstvu gg. ministrov odšel peš v smeri proti Kumanovemu. Spotoma je obiskal cerkev sv. Gjorgja. Ker je bil danes v Kumanovem sejem, so se kmelte zbirali na cesti v velikih gručah ter pozdravljali in aklamirali kralja. Kralj je prehodil nekoliko kilometrov in se pomudil na cesti več ko eno uro. Pri slovesu je Nj. Vel. kralj opozoril gg. ministre naj o vseh vprašanjih, ki so bili z njimi seznanjeni na sestankih s prebivalstvom, čimprej izdajo nagle ukrepe v Belgradu in da naj izpolnijo vse upravičene želje in potrebe prebivalstva.

Medbalkansko časnikarsko društvo

Casnikarji, ki so se zbrali na balkanski konferenci, so te dni osnovali medbalkansko časnikarsko društvo, ki naj propagira za balkansko unijo in ki naj izdela še tekom tega leta v Sofiji in Carigradu statute te unije.

Senzacije na londonski konferenci

Kanada stavila gospodarski ultimatum — Izoblikovanje britanske gospodarske enote — Možnost, da se sprejmejo v imperij tudi druge države

London, 9. okt. os. Na današnji skupni seji zastopnikov bratskega imperija, je prišlo do izvanredno pomembnih izjav. Znano je, da stoji nevidno na dnevnem redu imperijalne konference vprašanje o popolni carinski zvezi med vsemi dominijoni imperija. Ministrski predsedniki so torej porabili današnjo priliko, da zavzamejo glede tega vprašanja načelno stališče tako, da ne bo moglo v ničemer več vplivati na poznejši razvoj konference. Priložnost za to je dal angleški predlog, da naj se ustvari v Londonu neke vrste imperijalni nakupni in prodajni zavod in sicer pod vrhovno kontrolo angleške vlade. Uradniki tega zavoda bi potem lahko kupovali v imenu angleške vlade surovine in živila po dominijonih. Ta predlog so dominijoni odbili, ker ne morejo privoliti, da bi angleška vlada uvedla po svetovnem načinu monopol za zunanjo trgovino. Lord Beaverbrook in Lord Rothermere sta nadalje predlagala, da se naj Anglija in dominijoni s posebno zaščitno carino ločijo od ostalega sveta, a tako da bi na znotraj vladala popolnoma svobodna trgovina. Dominijoni so ta predlog istotako odklonili.

Največjo senzacijo pa je vzbudil kanadski ministrski predsednik Bennett, ko je po nalogu svoje vlade stavil sledeči predlog: 1. Anglija in njeni dominijoni ohranijo vsaka svojo carinsko avtonomijo, 2. Anglija in dominijoni bodo pobirali od vseh obstoječih in bodočih carin doklado v višini 10%. Ta doklada naj bi se zbrala v skupne fonde, s katerimi bi se omogočili prednostni tarife med dominijoni in med Anglijo in sicer za določene pridelke. S tem bi bila zaščitena carinska avtonomija vseh. Anglija in dominijoni ne bi žrtvovali carinskih dohodkov in posamezne industrije ne bi bile prepuščene anarhiji svobodne konkurence. 3. Izvzete bi bile od prednostne carine

in oproščene 10% carinske doklade one surovine, ki se v Angliji, oziroma v dominijonih ne morejo pridelati v zadostni množini.

Bennett je izvajal, da je letošnja konferenca zadnji trenutek, ko bi bilo mogoče ustvariti gospodarsko enotnost britanskega imperija. Če se ta prilika zamudi, se nikdar več ne bo vrnila, ker Kanada je pripravljena iskati zaslombe pri drugi gospodarski enoti v slučaju, da bi Anglija in drugi dominijoni ne sprejeli njenega predloga. To so besede, ki so podobne ultimatu in so bile tudi tako sprejete. Vsem je bilo jasno, da je Kanada evetuelno pripravljena se priključiti Zedinjenim državam.

Zelo značilno je, da je angleški finančni minister Philippe Snowden s mirnim nasmehom okrog svojih suhih ustov sprejel na znanje to navidezno grožnjo svojega kanadskega tovariša. Takoj po seji je dal nalog posebnemu oddelku finančnega ministrstva, da izdela načrt zakona o pobiranju 10% doklade na obstoječe carine. Politični krogi smatrajo, da je bil kanadski napad izvršen dogovorno z angleškim finančnim ministrom, ki je strasten zagovornik svobodne trgovine.

London, 9. okt. os. Iz političnih krogov, ki stojijo blizu imperijalne konference, je izšla zares senzacionalna vest, katero prinašamo z vsemi rezervami. Imperijalna konferenca je po tej informaciji ustanovila poseben oddelček, ki se naj bavi z vprašanjem: če bi se smelo dovoliti drugim neodvisnim državam, da se priključijo britskemu imperiju. Dozdeva se, da je angleška vlada že sprejela tozadevne predloge od strani nekaterih tujih držav, a da do sedaj nanje ni odgovorila brez pristanka drugih sestavnih delov britskega imperija. Govori se ponovno, da se je s tem vprašanjem ba-

vila zadnja plenarna seja, ki je v drugi polovici bila privatna in brez prisotnosti novinarjev. V Londonu se veliko razmotriva stališče, ki bi ga angleška vlada zavzela, če bi sprejela prošnje za vstop v britski imperij od strani držav, katere ji niso simpatične.

Kovno, 9. okt. os. Na zunanjem ministrstvu se najstrožje demantira vest, da je litvanska vlada zaprosila angleško vlado, da se sme pridružiti v obliki dominijona britskemu imperiju. Te vesti so izmišljene in tendenciozne.

Teheran, 9. okt. os. Reuter poroča iz Teherana, da je perzijski šah Pehlevi kategorično zanikal informacije, katere so prinesli nekateri inozemski listi in po katerih bi Perzija nameravala postati dominijon britskega imperija. Že junaška prošlost perzijskega naroda, ki je prelił toliko krvi za svojo neodvisnost, dovolj označuje verodostojnost teh tendencioznih vesti.

London, 9. okt. AA. O večerajšnji plenarni seji imperijalne konference prinašajo časopisi obširne komentarje. »Times«^c piše, da so Kanadski predlogi in govori zastopnikov dominijonov dovolj jasno pokazali, da so vsi dominijoni za razgleditev gospodarskega sodelovanja v mejah imperija.

»Manchester Guardian«^c oboja Bennetov predlog. List meni, da je nesprejemljiv.

»Daily Telegraph«^c poziva ministrskega predsednika, naj čimprej odgovori na Bennetove predloge in pozivlja vlado, naj jih sprejme.

»Daily Herald«^c smatra preferenčne carine za brezuspešne, ker ne morejo popraviti gospodarske krize.

Morningpost^c meni, da bi si vlada nakopala veliko odgovornost, če bi odklonila preferenčne carine.

Mironescu sestavlja vlado

Bukarešt, 9. okt. z. Zunanji minister Mironescu je po avdienci izjavil, da se ne more sestaviti vlade brez sodelovanja kmečke stranke. Pri sestavi vlade je naletel na velike težave. Prevzel je mandat pod pogojem, da ne pride v vlado Vajda Vojvod niti Maniu. Notranja dela bi poveril Junianu, ki pa je ponudbo odbil in predlagal, da se poveri notranje ministrstvo Mihaleheju. Vlada Mironesca bo še danes sestavljena in ima nalogo, sprejeti proračun, nov volilni zakon in da osnuje zavod za gospodarske kredite. Nato bi vlada odstopila. Na njeno mesto pa bi prišla koncentracijska vlada, kateri bi načelovala nevtralna osebnost.

Krvavi nemiri v Španiji

Pariz, 9. oktobra. AA. Poročajo iz Hendaya, da so tja dosele vesti iz Malage v Španiji o izgredih stavkujočih. Stavkujoči prometni delavci so obmetavali s kamenjem avtomobile in tramvaje ter primorali poslednje, da se vrnejo v remize. Guverner oblasti Malage je izdal odredbe, da aretirajo člane stavkovnega odbora. Do resnih spopadov je prišlo dopoldne med stavkujočimi in tramvajskim osebjem, ki je šlo na delo. Policija je morala posredovati. Pri tem sta bila dva delavca ranjena. Nekaj časa pozneje je nastal v drugem delu mesta velik pretep med delavci, ki stavkajo, in policijo, ker so delavci odbili zahtevo oblasti, da se razidejo. Z obeh strani je padlo več strelcev. En delavec je bil ubit.

V ječe

Trst, 9. okt. p. Iz Firence javljajo, da so večeraj izkrcali na železniški postaji St. Maria Novella obsojence iz tržaškega procesa in jih ukovane v verige odvedli v ječe St. Stefan. Kjer bodo odslužili svojo kazen. Obsojencev je bilo 12.

Nova sovjetska luka

Moskva, 9. okt. AA. Sovjetska vlada naznanja, da bo otvorila v arktičnem morju luko Igarka, 400 kilometrov od izliva reke Jenisej in 1900 km od mesta Krasnojarsk. Nova luka bo zvezana z reko s prekopom, ki bo 17 m globok in bo najmoderneje opremljena. Služila bo za izvoz lesa, premoga in grafit, ki ga proizvajajo v severni in zapadni Sibiriji. Do luke bodo zgradili tudi železnico od glavne transsibirske proge.

Nemčija zvišala obrestno mero

Berlin, 9. oktobra. as. Osrednji odbor državne banke je danes sklenil takoj zvišati diskont na 4% na 5% in lombard na 6%.

Udeleženci zdravniškega kongresa v Dubrovniku

Split, 9. okt. z. Snoči je bil na svečan način zaključen vseslovenski kongres zdravnikov. Ob 6 se je vršila zaključna seja, na kateri se je predsednik kongresa dr. Momčilo Ivković zahvalil vsem delegatom za iskreno sodelovanje. V imenu Čehoslovakov je govoril dr. Ostrčil, v imenu Poljakov dr. Saviček in v imenu Rusov. Savinski. Gostje so odpoštovali ob 6 s parniki »Kumanov«^c, »Zagreb«^c in »Kosovo«^c proti Dubrovniku.

Dubrovnik, 9. okt. z. Ob 2 so prispeli udeleženci zdravniškega kongresa, po številu 600, v Dubrovnik, kjer jih je meščanstvo slovesno pričakovalo. Jutri odidejo zborovalci v Boko Kotorsko in na Cetinje, zvečer pa se vrnejo nazaj v Dubrovnik in odpotujejo nato preko Bosne v Belgrad.

Uspehi analfabetških tečajev v armadi

Belgrad, 9. okt. m. Ministrstvo vojske in mornarice je v sporazumu s prosvetnim ministrstvom formalno že leta 1918. analfabetške tečaje za nepismene. Uspehi teh tečajev so vidno rasli od leta do leta. Tečaje vodijo strokovno izobraženi nastavljenici in učitelji osnovnih šol. Povprečno število nepismenih v celokupni vojski je znašalo 30 do 40%. Po zaslugah teh tečajev pa se je naučilo pisati in brati do 90% nepismenih, poleg tega se je predavalo vojakom o gospodarstvu, sanjariji in podobnem ter se jih poučevalo o praktičnem in racionalnem obdelovanju zemlje, v kolikor je to dopuščala vojaška služba. Leta 1928. je bilo po statističnih podatkih čez 33.000 nepismenih rekrutov, od teh pa se je naučilo v teku enega leta pisati in brati nad 23.000, samo čitati pa nad 3000 vojakov. Ostali nepismeni so bili ali bolni, ali pa že med službovanjem odpušteni.

Novi bankovci

Belgrad, 9. okt. AA. Včeraj je bila prenežena v Narodno banko prva partija novčanic, ki jih je natisnil zavod Narodne banke v Topčiderju. Gre za novčance po 10 in 100 Din v znesku 40 milijonov dinarjev. Te novčance bodo po sklepu upravnega odbora Narodne banke izročene v promet 1. prihodnjega meseca. Zavod Narodne banke v Topčiderju izdeluje sedaj drugo partijo teh novčanic po 10 in 100 Din z novim napisom: »Narodna banka kraljevine Jugoslavije«. Ta partija bo izročena v promet šele prihodnje leto po skupščini delničarjev Narodne banke.

Preureditev delavskih organizacij

Belgrad, 9. okt. z. Socialno ministrstvo je končalo delo za preureditev delavskih organizacij, tako da bodo vse delavske organizacije v bodoče pripadle pod pristojnost delavskih zbornic, kojih delokrog se bo znatno razširil.

Imenovanja

Belgrad, 9. okt. d. Za pristava doma narodnega zdravlja v Mariboru je postavljen dr. Varl v. 1-8, za pomožnega arhivarija v Brežicah g. Rudolf Ahtig v III-8, doslej v Celju. Iz Maribora je premeščen katastrski pomožni geometer v II-4 g. Josip Sever v Mursko Soboto.

Drobne vesti

Zagreb, 9. okt. p. Od 12. do 15. t. m. se vrši v Zagrebu kongres narodne ženske zveze, na katerem bo sodelovalo 500 delegatov. Obenem bo prirejena razstava ženskih del.

Belgrad, 9. okt. m. V Belgradu se mudi te dni znani ruski književnik Krapotkin.

Hmelj

Zatec, 9. okt. as. Nespremenjeno čvrsto razpoloženje. Hmelj iz 1930 notira 350—600 K&.

Szepticki zaman posreduje

Varšava, 9. oktobra. as. Grško-umijatski nadškof iz Lvova je danes drugič posetil merodajne kroge ter jih zopet brezuspešno prošil za ukinitve določbe o zatvoritvi ljudskih šol. Razpravljal je s pravosodnim ministrom o oprostitvi aretiranih politikov. Kljub temu je bilo v zadnjem času zopet aretiranih mnogo vzhodnogalicijskih politikov. Po nekaterih vesteh so boji v Ukrajini in v vzhodni Galiciji mnogo milejši.

Resnica o kongresu Ferijalnega saveza

Prejeli smo: Jubilejni kongres Ferijalnega Saveza, ki se je vršil dne 27. in 28. septembra 1930 v Belgradu, je bil razpuščen, preden je prešel na pozitivno delo.

V članku, ki je bil o tem pod gornjim naslovom v »Slovenec«^c z dne 30. septembra 1930 priobčen, je omenjena podpisana podružnica Ferijalnega Saveza oziroma njen odbor in njeno delegatstvo za kongres Ferijalnega Saveza na način, ki jo spravlja s položajem v Ferijalnem Savezu in glede lastnega dela v podružnici v napačno luč.

Res je bila na kongresu ostra debata o odobritvi šestih delegatov naše podružnice. Ta delegacija pa je bila popolnoma pravilno izvoljena že meseca junija 1930 ter bi se je razpustil uprave podružnice v septembru 1930 popolnoma nič ne tical. Pripominjamo pa, da ta razpust ni bil niti po pravilih Ferijalnega Saveza veljaven niti odobren s strani univerzitetnih oblasti niti ni bilo tanz najmanjših razlogov.

Dosedanja uprava podružnice vrši upravne posle že tretje leto. Redno je sklicevala letne občne zbornice, na katerih je članstvo svojo voljo lahko prosto izražalo, tako tudi letos, ko se je vršil redni letni občni zbor dne 17. decembra 1929, ki je sedanji upravi dal zaupnico za prejšnje leto in jo izvolil za naprej.

V koliko se del članstva občnih zborov ni udeleževal, je temu krivo lastno nezanimanje takega članstva, ne pa mogoče odbora, ki se je proti nezanimanju članstva vedno boril.

Tudi izvolitev delegacije na letošnjem poletnem občnem zboru bi se izvršila že ob prvem sklicanju in ne šele na podaljšku občnega zbora, ako ne bi nekateri člani obstruirali z neakademskimi izpadi mirnega poteka občnega zbora. Nadaljevanje občnega pa se je vršilo popolnoma pravilno, pri čemer je bila izvoljena delegacija naše podružnice za kongres Ferijalnega Saveza v Belgradu.

Posli te uprave so bili popolnoma v redu, kakor je po pregledu ugotovilo univerzitetno knjigovodstvo, kateremu je uprava izročila vse knjige, potem ko je upravičeno odklanjala nenadoma in tik pred kongresom, torej s prozornim namenom napovedano revizijo s strani Centralnega odbora Ferijalnega Saveza v Belgradu, ki se je pač hotel znebiti šestih samostojno mislečih ljudi na kongresu.

Nepriklonno poslovanje podružnice bi pa bilo onemogočeno že vsled trajne kontrole podružnični nadrejene ljubljanske III. Oblasti Ferijalnega Saveza, predvsem pa univerzitetnih oblasti ter je vsako sumničenje v tem smislu že zaradi slednjih oblasti odločno odklanjati.

Voljo članstva se da zavreti pač z enkratnim razpustom kongresa, ki po svojem večinskem razpoloženju ni simpatičen vodstvu, ni je pa mogoče zavirati skozi tri leta, v katerem času je podpisani odbor podružnico upravljal.

Na jubilejnem kongresu je prava volja članstva pač prišla do izraza, in da ni prišla do izraza se izdajneje, se je zahvaliti le razpustu kongresa.

Zato podpisani odbor odločno zavrača podtikanje posredne krivde za razpust kongresa, glede katerega je skupno z ostalimi delegati želel, da uspešno po volji očitne večine zaključijo svoje delo in odstrani v prazno desetletje iz organizacije vse škodljive, ter s tem zagotovi uspešen razvoj v drugi društveni dekadi.

Odbor podružnice Ferijalnega saveza na univerzi v Ljubljani.

Zagrebska vremenska napoved: Spremenljiva oblačnost, nestalno, od časa do časa vetrovno.

Dunajska vremenska napoved: Spremenljivo. Mestoma dež. Hladno. Delna razjasnitev, posebno na vzhodnem obronku Alp.

Fašisti ustvarjajo novo borbena organizacijo

Milan, 9. okt. as. Veliki fašistični svet je sklenil organizirati nove bojne trupe poleg že obstoječih. Imenovale se bodo fasci juvenili di combatt. Dostopne bodo za 18 do 28 letne mladence iz prejšnje avangardie, ki bodo na ta način postali pravi člani fašistične stranke. S tem se je olajšal prestop v fašistično stranko. Veliki fašistični svet je poslal pozdrave bolgarskemu kralju Borisu, ki se bo kmalu poročil

Državljska vojna v Braziliji

Novi uspehi vstasev

London, 9. okt. AA. Po poročilu iz Brazilije so uporniki obstreljevali zvezna letala. Nekaj letal je bilo zadetih in so morala pristati na ozemlju upornikov. Letalci so bili ujeti. Množica je pobila podpredsednika države Parahyba.

London, 9. okt. AA. Po vesteh iz Brazilije se je vnela ljuta bitka med uporniki in zveznimi četami v bližini argentinske meje. Uporniki razpolagajo z 80.000 popolnoma opremljenimi možmi. Poveljuje jim general Mucche Costa. Mnogo zveznih vojakov je prestopilo k upornikom.

Newyork, 9. okt. as. Po vesteh iz Montevidea so revolucionarji iz Rio Grande do Sul zavzeli

z italijansko princeso Giovanno.

Nato je govoril zunanji minister Grandi ter poročal o italijanski zunanji politiki. — Minister Grandi je prejel pohvalo velikega fašist. sveta, ki je v vseh točkah popolnoma odobril njegovo poročilo in soglašal z njegovim stališčem pri pogajanjih za pomorsko pariteto s Francijo. Veliki fašistični svet je izrazil mnenje, da Italija ne more sprejeti sporazuma, ki ne sloni na principu paritete.

Zadušnica za žrtve „R 101“

London, 9. okt. AA. Zadušnica za žrtve katastrofe zrakoplova R 101 bo bral dekan St. Pavelske katedrale Inge ob asistenci kanonika Alexandra in vrhovnega kaplana letalskih sil Rev. Lhansona. Zadušnica bo v katedrali sv. Pavla. Udeležilo se je bo izredno veliko število ljudi. Potek zadušnice bodo prenesle brezžične postaje v dominijone. Zadušnice se bodo udeležili člani vlade, ministrski predsednik dominijonov in drugi člani delegacij imperijalne konference ter francoski in italijanski letalski ministri in belgijski prometni minister skupno z uradniki njihovih uradov.

Nocoj bodo prenesli trupla v westminstrsko dvorano. Lista mrtvih se je snoči povečala na 48 oseb, ker je preminul v Beauvaisu eden izmed rešenih Church. Truplo so odpeljali danes v Anglijo in bo prispelo v London še nocoj.

Ministrskemu predsedniku prihajajo še vedno

števne sožalne brzojavke. Včeraj je prispela sožalna brzojavka švedskega ministrskega predsednika.

Ministrski predsednik Mac Donald je poslal francoskemu ministrskemu predsedniku Tardieuju tole brzojavko:

»Francoski narod in Vi ste pokazali, da je naša žalost vaša žalost. Angleški narod je globoko hvaležen za čast, ki ste jo izkazali včeraj umrlim. V imenu vlade se Vam zahvaljujem iz vsega srca.«

London, 9. okt. as. V nedeljo se bodo vršile velike žalne svečanosti ob priliki pogreba žrtev ponesrečenega zrakoplova »R 101«. Krste bodo po londonskih ulicah prepeljali na kolodvor, od koder jih prepeljejo v Cardington. Tukaj bodo pokopani v bližini letališča, od koder se je zrakoplov dvignil na usodopolni polet. Nedelja bo narodni žalni dan.

Skorajšnja poroka kralja Borisa

Milan, 9. okt. as. Poroka kralja Borisa z italijansko princesinjo Ivano se pričakuje že v tretji dekadi meseca oktobra. Poroka se bo vršila najbrže v kraljevi poletni palači San Rossore pri Milanu ali v stolnici v Pisi. Italijanski kralj se je nad eno uro posvetoval s kardinalom Pise Maffijem, ki je prijatelj kraljevske rodbine, o slovesnosti. Mladi par bo najbrže poročil kardinal Maffi.

Pariz, 9. okt. AA. Iz Rima poročajo, da krozijo tamkaj vesti o tem, da bo bolgarski kralj Boris v kratkem prispel v Rim, da obišče Vatikan. Pri tej priliki bo kralj Boris dal papežu ustmeno obljubo, da bodo vsi otroci iz zakona kralja Borisa s princeso Giovanno vzgojeni v katoliškem duhu.

Izid finskih volitev

Stockholm, 9. okt. as. Izid volitev v finski parlament je iznenadil. Dočim se je z gotovostjo pričakovalo, da bodo socialni demokratje dobili zadostno število glasov od prejšnjih konservativcev, tako da bi imeli tretjino mandatov, torej 67 od 200, so dosegli pri volitvah 66 poslancev. Prej so imeli 59, komunisti pa 23 poslancev. Od meščanskih strank je dobila prava laponska stranka 42 (plus 14), agrarci 39 (37), napredna stranka 11 (4), finska ljudska stranka 20 (— 2), švedski levicariji 1. Komunisti, ki so imeli prej 14 vseh poslancev, niso sedaj dobili nobenega mandata.

Nesoglasja v Heimwehru

Dunaj, 9. okt. as. Prelom v Heimwehru je gotov. Knez Starhemberg bo kandidiral v šestih izmed osmih dežel avstrijske republike, in sicer na Dunaju, v gornji in spodnji Avstriji, na Stajerskem, na Koroškem in na Dunaju, v gornji in spodnji Avstriji, na Stajerskem, na Koroškem in na Tirolskem. Steidle bo kandidiral na Tirolskem in na Stajerskem. Vaugoin in knez Starhemberg bosta šla torej na volitve ločeno ter bosta zvezni kancler in njegov notranji minister v nasprotnih taborih. — Dr. Schober, ki ne pripada nobeni od prejšnjih strank, se bo stavil na čelo meščanskega bloka iz Velenemcev, srednjega dela demokratske stranke in drugih strank.

Konflikcija avstr. časopisja

Dunaj, 9. okt. as. Konflikcija časopisov pod vlado Vaugoina se ponavlja vedno bolj in bolj. Danes jutraj so bili zaplenjeni listi »Neue Freie Presse«, »Neues Wiener Tagblatt«^c in »Extrablatt«^c radi objave nekaj pogajanj majorja Pabeta z zastopniki Italije.

Karadjordje popravljen

Split, 9. okt. a. Popravilo parobroda »Karadjordje«^c je končano. Popravljeni so tudi še stroji: prihodnji teden zapusti Tivat in odpluje v Sušak, kjer se bodo dokončala dela v notranščini lad.e. Škoda znaša 8 milj. 200.000 Din. Parobrod »Karadjordje«^c začne zopet redno voziti s prvim aprilom prihodnjega leta na progi Sušak—Kotor.